

IVD. RAVESTEYN APOLOGIA

ia inde ab ipso ecclesie exordio in sacri baptismatis administratione adhiberi consueverunt, dicenda erant, reiecta sunt in caput de ceremonijs.

Quæ verò in cap. 13. de Infantum baptismo dicta sunt à nobis : quod infantum baptismus magis ex apostolica traditione, quàm ex manifestis & solidis scripturis in ecclesia observetur & approbetur: non potuit improbare Illyricus.

DE SACRAMENTO

COENAE.

CAPVT XIII.

IN hoc capite quatuor errores Confessionis notaveram, & confutaveram. Primus erat, quod in hoc sacramento maneat post consecrationem substantia panis & vini, realiter & verè cum corpore & sanguine Christi, similiter realiter verè, & substantialiter presentibus: quodq; commentitia sit conuersio panis & vini in corpus & sanguinem Christi. quam conuersionem, quia est substantiae panis & vini in substantiam corporis & sanguinis Christi, transubstantiationem siue transmutationem patres vocauerunt.

Defensio Hunc errorem confutaueram tum ex proprietate sermonis Christi: Hoc est corpus meum: tum ex testimonijs Augustini, Ambrosij, Damasceni, Gregorij, Emysseni, Theophilacti, qui hanc conuersionem disertis verbis in verbis Christi

Christi contineri tradunt: tum denique ex condemnatione Berégarij hæretici, & autoritate multorum œcumenicorum conciliorum. quæ omnia in Cõfutatione lector perspicere potest, vnde superuacaneum fuerit hic repetere.

At iam audiamus, quas cauillationes contra manifestam veritatem hostis ecclesiæ obijciat.

Nullo modo, inquit, illa locutio: *Hoc est corpus meum:* abolitionem panis efficit. Sicut si quis monstrato homine Iesu diceret, hoc est verbum æternum: non significaret, hominem esse transmutatum in Deum. Aut si cum euangelista dicit: *verbum caro factum est:* non affirmaret certè verbū esse mutatum in carnem, & planè annihilatum. Sicut si quis monstrata columba diceret: hoc est spiritus sanctus: non affirmaret ibi, creatam speciem columbæ esse transsubstantiatam in spiritum sanctum.

Respondemus absurdissimam esse hanc Illyrici cauillationem. Sermo iste, demonstrato homine Iesu, hoc est verbum æternum: non significat hominem esse mutatum in Deum. Igitur hic domini sermo: hoc est corpus meum: non significat panis mutationem in corpus Christi, sed tantum sacramentalem vnionem. Quia vnio duarum naturarum, scilicet diuinæ & humanæ in vnā personam & hypostasin, facta in mysterio incarnationis, efficit, vt de vna eademque persona, vtraque natura in vocabulo concreto, hoc est, significante personam habentem naturam, possit verè dici. Verissimè enim dicitur, quod vna & eadem persona est verbum æternum, siue Deus, seu filius

*Cauilla
tio Illyri
ci contra
transsub
stantia
tionem.*

Dilutio.

Dei, & homo. In ratione vero sacramenti constat non esse factam huiusmodi vnionem naturalium diuersarum, humanæ & panis simul cum diuinitate in vnâ aliquam personam, vt possit dici vna & eadem persona. nempe filius Dei æternus, esse Deus, homo, & panis. Quæ vnio etiam si facta esset (quam fides Catholica prorsus execratur) ne sic quidem vera esset locutio: panis est corpus Christi. sicut verum non est, persona quæ est Christus, est corpus Christi: sicut nec verum est, verbum Dei æternum, est corpus Christi. Ineptissima igitur & absurdissima est Illyrici commentitia collectio. Quod verò adfert de columba monstrata, si diceretur: hoc est spiritus sanctus: non posse colligi, quod creata species colubæ esset transubstantiata in spiritum sanctum, verè confirmat Caluini sententiam contra Lutherum, in hac quidem parte. Sicut enim impossibile est sermonem esse propriè verum: hoc, videlicet demonstrando columbam, est spiritus sanctus: ita impossibile est, demonstrato pane, hoc est corpus Christi, sermonem esse propriè verum. Sed eam sententiam, hoc est spiritus sanctus, non extare in scripturis, manifestissimum est. Stat igitur solida & immota Catholicæ ecclesiæ sententia, veram esse locutionem illam Christi: Hoc, quod iam post benedictionem in manibus teneo, non est iam panis, sed est corpus meum, virtute scilicet benedictionis meæ, quæ conuertit substantiam panis in corpus.

Quod

Quod autem adducit impius iste calumniator, Paulum perspicuè testari, 1. Cor. 10. & 11. manere panem: falsissimum est. Appellat quidem Paulus cibum eucharisticum, panem, sed non panem materiale aut pistorium, sed eximium quendam panem, utens græco articulo, utpote panem cœlestem. Sicut tractauerunt catholici scriptores copiose, quos Christianus lector videre potest. Nam prolixiorum & iustum de ea re tractatum præsens institutum non perimitit.

Secundus error erat: Esse mandatum Christi, de communione sub utraque specie.

Aduerius perspicuas & solidas confutationes huius erroris audiamus quid cauilletur Ilyricus.

Audet, inquit, negare esse mandatū Christi de communione sub utraque specie, cum expressissime Christus præcipiat, dicens: Bibite ex eo omnes. item: Hoc facite. Sed ille dicit, posse ea verba adhortatiuè accipi. Sed nequaquam possunt ea mandata adhortatiuè accipi. Nec Christus ex mandato uiuentis patris, ita uerbum & sacramenta instituit, ut liberum hominibus reliquerit seruandū ac faciendū ea, vel non faciendū.

Scripteram bone calumniator, uerba Christi: Bibite ex eo omnes: sicut testatur apertissime Marcus, ad præsentem tantum apostolos pertinere. Scribit enim Marcus, factum esse quod uolebat Dominus, dicens: Et biberunt ex eo omnes. deinde addideram: Si quis contentiosus prorsus contenderet, ea uerba ad alios

*Defensio
confutationis
secundi erroris.*

*1. Cauill.
Ilyrici.*

Dilutio.

Marci 14.

August.
epist. 118.

quoque fideles absentes pertinere, posse habere significationem non mandantis aut præcipientis, sed inuitantis, vt ab omnibus sanguis quoque biberetur, donec ita ad reuerentiam sacramenti congruere præpositi ecclesiarum, quibus ea cura & dispensatio à Christo secundum Augustinum concredita est, iudicarent. Scripseram quoque, verbum Christi: hoc facite: cum ad calicem à Paulo accommodatum est, restrictum ab eo esse per particulam: quotiescunque bibetis: cum ad panem relatum generaliter sine astrictione positum sit. Nusquam autem scripsi: hoc facite, esse inuitantis tantum, & non præcipientis. Semper enim & tēsi & scripsi, per ea verba mandatum esse, vt vsque ad aduentum Domini hoc quod Christus fecit, fieret in Ecclesia.

Aduersus hæc tu obijcis: *Non posse ea mandata Christi adhortatiue accipi.* At tu Illyrice nondum probasti mandata esse, & non adhortationes. Nam friuolum est quod subijcis, Christum ex mandato viuentis patris non ita verbum & sacramenta instituisse, vt liberum relinqueret hominibus ea facere vel non facere (sacramentum enim Eucharistiæ nemo negat sub duobus symbolis panis & vini institutum esse, & consecratum à Christo: atque ad eum modum in ecclesia Christi vsque ad eius aduentum exercendum & consecrandum) sed præceptum esse à Christo, vt semper sub vtroque symbolo omnibus dispensaretur & communicaretur

cur vsque ad Christi aduentum. Id probare debebas, quod te nunquam facturum certissimò scimus.

Sed audi Christiane frater impudentissimum mendacium scelerati hominis, *Etiam Concilium Constantiense, inquit, expressè confitetur, Christum instituisse, vt communio fieret sub vtraque specie, quod quid est aliud, quàm mandasse ita fieri? Certè quod Christus instituit, id fieri mandauit, ac serid voluit.*

Cùm toti orbi notissimum sit, Concilium Constantiense ex professo docere, mandatum à Christo non esse, vt communio fiat populi sub vtraque specie: audet tamen perfrecta fronte impudens homo hæc scribere. Atque vt palpabile eius mendacium cernat lector, adscribam verba Concilij: Cum in nonnullis mundi partibus, inquit, quidam temerariè asserere præsumant, populum Christianum debere sacramentum Eucharistiæ sub vtraque panis & vini specie suscipere: & non solum sub specie panis, sed etiam sub specie vini, populum laicum passim communicent, & post cœnam, vel aliàs non ieiuni, & communicandum esse pertinaciter asserant, contra laudabilem ecclesiæ consuetudinem rationabiliter approbatam: Hinc est, quod hoc generale concilium declarat, decernit & definit contra hunc errorem: quod licet Christus post cœnam instituerit, & suis discipulis administrauerit sub vtraque specie panis & vini hoc venerabile Sacramentum: tamen hoc non obstante, sacrorum canonum au-

Impudentiss. mendacium Illyrici.

Conciliū Constantiense sess. 13.

thoritas & approbata consuetudo ecclesiae ser-
uauit & seruat, quod huiusmodi sacramentum
nec conficiatur post coenam, nec fumatur à non
ieiunis, nisi in casu infirmitatis, vel alterius ne-
cessitatis à iure vel ecclesia concessio & admissio.
Et similiter quod licet in primitiua ecclesia hoc
sacramentum reciperetur à fidelibus sub vtraq;
specie, tamen haec consuetudo ad euitandum
○ aliqua pericula & scandala, est rationabiliter
introduceta, quod à conscientibus sub vtraque
specie, & à laicis tantummodo sub specie panis
suscipiatur: cum firmissimè credendum sit, &
nullatenus dubitandum, integrum Christi cor-
pus & sanguinè tam sub specie panis, quàm sub
specie vini veraciter contineri.

Vbi hic quaeso Illyrice constitetur Conci-
lium (vt audes dicere expresse) Christum in-
stituisse, vt communio fieret sub vtraque specie?
Dicit quidem Concilium, Christum post coe-
nam instituisse hoc sacramentum, & etiam post
coenam suis discipulis sub vtraque specie admi-
nistrasse. de quorum vtroque nulla quaestio est.
Sed non hoc est dicere, Christum hoc instituis-
se, hoc est, mandasse & praecipisse, vt commu-
nio fieret sub vtraque specie. Et verbis Augusti-
ni tibi dico: Si Christus hoc instituisset, vt vel
post coenam, vel sub vtraque tantum specie co-
municaretur, nemo vnquam eam institutionem
mutare ausus fuisset. Sed tibi nihil pensi est quid
scribas aut mentiaris, modò possis imperito le-
ctori fumos istos offundere.

Aug. epif.
118. ad la-
nuarium,

Hic

Hic tamen animaduertendum est, quod si-
cut consecratio vtriusque speciei est ex institu-
tione Christi, siue à Christo instituta: ita sum-
ptio vtriusque speciei est à Christo quidem in-
stituta, & quando in ecclesia obseruabatur, ex
Christi institutione, & secundum Christi in-
stitutionem obseruabatur: at non obseruaba-
tur ex Christi mandato & præcepto, quasi à
Christo eiusmodi usus esset præceptus & man-
datus. Constat autem Illyricum institutionem
intelligere præceptiuam, & quæ includat man-
dati necessitatem.

Addit tertio Illyricus: *Gelasium Papam diser-
tè testari, communionem sub vna specie esse grande sa-
cilegium. Cur id est? nempe quia Christus aliter insti-
tuit ac præcepit.*

Respondeo, Gelasium disertè causam suæ
constitutionis adscripsisse, nempe quod qui-
dam nescio qua superstitione astricti à sangui-
ne abstinere. De qua superstitione Leo quo-
que Pontifex suam ecclesiam admonuit. sicut
à nostris copiose traditum est. Ex superstitione
igitur, & impio errore, quo existimatur
Christus corpus sine sanguine assumpsisse, ab-
stinere à sanguinis communionem, sacrilegium
est: & à Leone, ac Gelasio Leonis, paucis
interpositis Pontificibus, successore impro-
batum.

Aliâ quoq; cauillatione subijcit: *Quod si Chri-
stus, inquiens, nõ præcepit, vt sub vtraq; specie cõmu-
nicaret ecclesia, tum sacrilega fuit tota ecclesia, quæ ultra*

*Cauilla-
tio alia.*

*Dist. 2. ca.
cõperim⁹
de Conse-
cratione.*

*Leo serm.
4. de qua-
dragel.*

*Cauilla-
tio inanif-
sima.*

1200. annos non iussâ, nempe temerè, sub vtraque specie communicarit, sine expresso filij Dei mandato, suo nimirum arbitrio, humanoque consilio tantam rem agens. Sed agnovit nimirum, inquit, sponsa Christi sponsi sui vocem & mandatũ, quantumvis Antichristi ministri contrarium fingant. Quapropter diabolica audacia in istis hominibus evidentissimè apparet, quod audent expressissimum verbum Dei viuentis, & perpetuam ecclesie fidem ac consuetudinem calumniari.

Dilutio.

Tam futilem & inanem cauillationem non memini apud vllum vel Lutheranum vel Calvinistam legisse. Non maior enim hic est consequentiæ probabilitas, aut species, quàm si quis ratiocinaretur: Virginitas non est à domino præcepta & mandata (vt disertè tradit Paulus scribens de virginibus: præceptum Domini non habeo) igitur quisquis non iussus, suo nimirum arbitrio, virginitatem amplectitur, male facit, vel etiam sacrilegium committit.

1. Cor. 7.

Respondeo igitur, Christum suo exemplo satis docuisse ecclesiam, communionem sub vtraque specie diuino sacramento congruere, & patri cœlesti placere, atque acceptam esse: tamen si non præceperit, vt perpetuò communicatio sub vtraque specie fieret: videlicet ob iustas & grauissimas causas, quæ ad reuerentiam tanti sacramenti pertinerent, alterius tantum speciei usum pro fidelium vulgo, spiritu sancto suggerente. Quapropter diabolica est Illyrice tua audacia, qua aduersus spiritus sancti vocè in ecclesia per œcumenica etiã concilia sonantem, tam blas-

blasphemè calumniaris. Porro quam ratione sacrificantes sacerdotes præ cæteris fidelibus ad communionem, idq; sub vtraque specie astringantur, id à catholicis copiosè & diligenter explicatum est. Vide de consecrat. dist. 2. cap. relatum est, quod desumptum est ex concilio Tolitano 12.

Calumniatur quoque, quod cùm scripserim, hanc quoque calumniam, nempe de necessario usu vtriusque speciei ac præcepto, certissima & evidentissima martyris Cypriani & Ambrosii testimonia palam confutare: quæ docent tempore persecutionis, aut periculosæ alicuius peregrinationis suscipiendæ, aut tempore necessariæ absentiæ à publicis cõuentibus ecclesiæ, solitam esse sacrâ Eucharistiam à fidelibus deferri domum asseruandam, & in ægritudine aut periculo sumendam. Non fuisse autè tunc sacrum quoque sanguinè eis traditum, quem domi seruarent, indubitatum videtur: Cauillatur, inquam, quod non scripserim, indubitatum est: sed indubitatum videtur: quasi per verbum videtur, indicaré ipse testimonia Cypriani & Ambrosii nõ esse certissima, & evidentissima, cõtrà quàm probaturum me dixeram. *Et si tibi, inquit, ita videtur, at alijs non videtur, cùm tota vetustas aliam consuetudinem habuerit.*

Respondemus tibi bone cauillator: vocem, videtur, non semper dubitationis aut diuinationis notam esse: sed interdum ac crebrò manifestæ apparentiæ & lucis significationè habere.

Sed

Sed dic quæso, an tibi non apparet certissimum & profus indubitatum esse, quod si quis peregrinatione maritimam suscepturus, sacram eucharistiam secum detulisset, vt sine diuino viatico in naufragio non decederet, sanguinem nõ itidem secum attulerit: non puto te tam impudentem, vt id negare audeas. Certissime igitur & euentissimè probatum est, quod indubitato probandum susceperam. Sed de istis certissimis testimonijs copiosius scripsi in posteriore additione Confutationis.

Quod scribit, *Albertum Magnum in tractatu de officio Missæ, & Reinerum nescio quem testari, quod præceperit Dominus de calice bibere, tum refellemus, cum eorum testimonia produxerit. Neque aduersus antiquissimam consuetudinem ecclesiæ, atque etiam manifestas definitiones in concilijs œcumenicis repetitas, valere possent vnus aut alterius incircumspectæ sententiæ.*

*Scelerat.
mēdaciū.*

Rursus nihil pudet hominem sceleratissimè mentiri. Scribit enim: *Patres concilij Tridentini euentissimo verbo Dei ab ipsis conuictos & expugnatos, contra suum sacrilegum decretum in Concilio Tridentino, communionem sub vtraque specie concessisse.*

sess. 22.

Et quanquam volumen conciliorum in manibus est, vt tamen putidissimum mendacium clarissimè cernat lector (de quo & in confutatione eum coargueram) non grauabor decretum Concilij adscribere: Insuper cum eadem sexta synodus superiori sessione duos articulos aliàs

aliàs propositos, & tum nondum discussos, videlicet, An rationes, quibus sancta catholica ecclesia adducta fuit, vt communicaret laicos, atque etiam non celebrantes sacerdotes sub vna specie, ita sint retinendæ, vt nulla ratione calicis vsus cuiquam sit permittendus. & : An si honestis, & Christianæ charitati consentaneis rationibus, concedendus alicui vel nationi vel regno calicis vsus videatur, sub aliquibus conditionibus concedendus sit, & quænam illæ sint, in aliud tempus, oblata sibi occasione examinandos atque definiendos reservauerit: nunc eorum, pro quibus petitur, saluti optimè consultum volens, decrevit integrum negotium ad sanctissimum Dominum nostrum esse referendum, prout præsentis decreto refert: qui pro sua singulari prudentia id efficiat, quod vtile reipublicæ Christianæ, & salutare petentibus vsum calicis iudicauerit.

Hic quæso Illyrice, vbi vel verbum vnum de concessione calicis per Concilium facta? idque à patribus euentissimo verbo Dei à vobis conuictis, atque expugnatis? Sane si vel paucillum aliquid probæ indolis in te esset, tam putidi & manifesti mendacij, de quo semel admonitus eras, puderet te ac pœniteret.

Postremò, dicit me fingere quod scripseram: Ple-
rosque Lutheranos sentire: Licere in casibus quibus-
dam sub vna tantum specie communicare.

Audi Cauillator Ioannem Brentium, vnum
pro

Decretum
de petitione
concessionis
calicis.

Cauillator
Dilutus.

pro multis, & plurimorum magistrum, in apo-
 logia Confessionis VVirtembergensis, pericope
 2. Non quæritur, inquit, num in casu necessita-
 tis, si quis exempli gratia abstemius non pos-
 set vti vino, illicitum sit, alteram tantum par-
 tem sacramenti in cœna dominica sumere. Ma-
 nifestum est enim, quod sua sit in cæremonia-
 libus, qualia sunt sacramenta, œconomia. &c.
 & post pauca interposita: Quare si quis natura

à potu vini abhorreat, aut etiam præ morbi
 magnitudine non possit vesci pane, & vtatur
 vino (quod exemplum extat apud Eusebium
 lib.6.cap.34. In quo exemplo grauissimè fallit
 Brentius, quia dicit Eusebius, quod parum
 eucharistiæ porrectum est seni, sed infusum) &
 tamen interim ecclesia vtatur in cœna domini
 integro sacramento, tunc exempla paucorum
 personalia generali Christi institutioni nihil de-
 rogant. Copiosius de hoc scripsi in posteriore
 æditione Confutationis. De alijs quoque casi-
 bus vide Geörgij Cassandri librum de restituē-
 da integra communione.

3. Error.

Tertius error in Confutatione notatus erat:
 Quod ex sacramento idolum adorandum, cir-
 cumgestandum, & includendum seu referuan-
 dum faciunt.

Cauilla
 tio.

Adorationem corporis Christi in sacramen-
 to euertere conatur hoc sophismate: *Ille*, inquit,
per suam quandam concomitantiam ex suo cerebro a-
struere conatur adorationem sacramenti. Quia si cor-
pus Christi ibi est, etiam votus Christus adest, atque ita
etiam

etiam Deus. Sed respondeo, inquit, Nos verbū Christi sequimur, qui dixit: Hoc est corpus meum: non, hoc est diuinitas mea.

Hanc ineptissimam cauillationem confutauit ipse Ioannes Brétius: Confitemur, inquit, Christum filium Dei verum Deum, & verum hominem, semper & vbique, siue in cælo, siue in terra, siue in eucharistia, siue extra eucharistiam, adorandum esse. In præsentia autem non loquimur de adoratione Christi, sed de adoratione eucharistiæ, hoc est, panis, siue speciei panis. Hic enim apertè & ingenuè profiteor, quod et si Christus semper & vbique sit adorandus, tamè nec panis nec species sunt adoranda: Non est, inquit, existimandū, quod cum Deus sit adorandus, idcirco omnia, in quibus est Deus, sint adoranda. Corpus quoq; Christi propter coniunctionem & vnitatē personæ cum Deo semper est adorandum. & postea: Christus, inquit, filius Dei adorandus est ad panem cœnæ dominicæ, quia ibi promisit se distributurum corpus suum: non autem adorādus est panis ipse. Quia et si ibi est corpus Christi, tamen hoc non assumpsit panem in vnitatem personæ, sicut filius Dei assumpsit hominem. Vides Illyrice, disertissime à Brétio tuam cauillationē confutatam: Quia Christus in vnitatem personæ suæ assumpsit corpus, ideo corpus etiā in eucharistia adorandum esse: verū panem, quem fingit ipse quoque tecum, ibi adesse cum corpore Christi, non esse adorandum. quia non est assumptus in

Mm vni-

*Dilutio.
In apolo-
gia con-
fess. VVir-
temberg.
pericop. 2*

vnitatem personæ Christi, sicut humana natura. Sed catholica Christi ecclesia negat ibi esse panis substantiam, & proinde in adoratione eucharistiæ, atque etiam corporis Christi, nullam fieri panis alicuius adorationem, neque etiam specierum panis remanentium: nisi quæadmodum adorato rege, dicunt Basilus & Damascenus, atque etiam Augustinus, diadema regium adorari. Quamuis igitur Christus non dixerit, hoc est diuinitas mea: in eo quod dixit: hoc est corpus meum, meæ personæ diuinæ vnitum: perspicuè insinuauit, corpus suum ibi existens, ibi quoque adorandum. licet rectissimè contra tuam cauillationem affirmauit Brentius.

*Pugna
Luthera
norū in
ter se in
uicem in
substantia
religios
nis.*

Vides lector, quàm pulchrè inter se consentiant isti noui euangelij magistri, non in scripturæ alicuius obscurioris diuersa explicatione (quod aliquando inter Catholicos, salua fidei regula, contingit) sed in ipsa substantia religionis: dum alter negat corpus Christi in eucharistia adorandum, quia non dixerit Christus, hoc est diuinitas mea. alter verò apertè & ingenuè profiteretur, corpus Christi ibi adorandum.

*Cauilla
tio inep
cissima.*

Sed audi obsecro Christiane lector, quam ratione improbat Illyricus ipsam adorationem: Dixit etiam Christus, inquit, de eo quod iam in actu ipso erat, vt comederetur: Hoc est corpus meum. In ipso igitur vsu est corpus Christi, non in adoratione idolatrarum, institutionem ipsius Christi peruertentium.

Vides hic quoque Illyricum Brentio prorsus contrarium. Contendit ergo Illyricus, Corpus Christi

Christi non esse præsens, nisi in ipsa manducatione: & proinde adorationem, quæ præcedit actum manducationis, esse idololatriam, pervertentem institutionem Christi.

At hanc sententiam manifestè cõstat falsam esse, quia non in ipso comestitionis actu facta est consecratio & consecratio sacramenti: sed sacramentum iam consecratum & consecratum Apostolis distribuit Christus. Sicut & verba Christi non habent: hoc erit corpus meum: quando videlicet sumetis, sed iam est corpus meum, ad quod edendum ego vos invito, & quod vobis iam distribuo. Et magnus ille Cyrillus in epistola ad Calosyrium vocat eam sententiam, insaniam. Et ex testimonijs Iustini Martyris, Irenæi Martyris, Diui Hieronymi, item Augustini, & aliorum patrum demonstrauerã, extra actionem sacramentalem, corpus & sanguinem permanere. Augustini certè expressa est sententia: Nemo carnem illam prius manducat, quàm illam adorauerit. Denique & Dionysij Areopagitæ extat clarissimum testimonium, quod sacrosancta mysteria antè conficit sacerdos, & postea in conspectum agens, ea sine signis populo ostendit, tum demum populum inuitans ad communionem. Antecedit ergo consecratio sacramenti ipsam communionem, & calicis dispensatio hanc absurdissimam sententiam clarissimè euertit.

Illud quoq; quod Dionysius Areopagita scripsit: Quod sacer pōtifex venerãdissima mysteria

M m ij con-

Cytil. in
epist. ad
Calosyriũ

Auguf. in
Pfal. 98.

consummata & laudata oculis subijcit, seu in conspectū agit, in signis sanctè propositis (quod in confutatione retuleram ad reuerentem adorationem) grauiter infectatur Illyricus, tāquam splendidum mendaciū. Sed quid obsecro aliud vult insinuare, quàm venerabundam adorationem? quando in eodem capite scripsit: Pontifex cū diuina munera laude profecutus fuerit, sacrosancta & augustissima mysteria conficit: & quæ antè laudauerat, venerandis operta atque abdita signis, in conspectum agit, diuinaque munera reuerenter ostendit, ad sacram illorum communionem & ipse conuertitur, & reliquos vt communicent hortatur. Ostensio hæc antecedens exhortationem populi ad communionem, eaq; reuerenter facta, an non inuitat populum ad venerabundam adorationē & reuerentiam? Sicut & Basilius in libro de spiritu sancto, ostensionis sacramenti huius, tanquam sine scripto ab Apostolis traditæ, disertè meminit.

Postremò, admonet obseruandum in Dionysio Areopagita, quod perpetuo vocet panem, & symbola etiam, nullam autem oblationis aut inuocationis mentionem faciat.

Athoc splendidum mendacium est. Nam sepius vocat veneranda mysteria, sacra mysteria, & augustissima mysteria, in signis aut symbolis celebrata, item Sacramenta sanctè confecta in signis sanctis. Quando verò panem vocat, non materialē panē intelligit, sed diuinū & cœlestē, videlicet post sacramentorum sacrā confectionē.